

hagy ezentúl még többet tanul, hogy méltó módon taníthasson. Könyveket hozat, van Shakespeare-nek néhány műve, amit még nem ismer. A német és francia írókat is olvasnia kell, azok között bizonyosan talál majd lefordítani valót. Látta magát a színpadon.

Már holnap reggel leborotválja a bajuszát, színész nem járhat divatos ábrázattal, az a fontos, hogy akár csupasz képű kamaszt, akár papot játszik, az arca is megfelelő legyen.

Felugrott a pamlagról, a gyertyát a mosdóállványra állította, és nekiállt borotválkozni. Nyúllábbal dörzsölte a szappanhapot az arcán, kifeszített nadrágszíján fente a kést, aztán nekiállt, hogy megválják a bajuszától. Amikor elkészült, arca elé emelte a gyertyát, és tüzetesen megnézte magát. Mintha előbújt volna a diákkori, gyermekes arca. Megtapogatta a bajusza helyét, és hümmögött:

- Eljegyeztem magam, most már teátrista leszek.

\*\*\*\*\*

*Janovics Jenő*

### **A Farkas utcai színház**

(Singer és Wolfner, Budapest, 1941)

részletek

Az első szót a Rhédey-ház színpadán 1792-ben *Kótsi Patkó János*, a Farkas-utcai színházban pedig 1821-ben hűséges tanítványa, *Göde István* mondta ki.

/.../

Mennyi csüggedés és új lendület, mennyi akaraterő és áldozatosság kellett ahhoz, hogy az első magyar állandó színház felépüljön! Egy kétségtelen: tisztán magyar lelkesedésből s közadakozásból épült fel. Főurak és tehetősek pénzbeli segítsége, építkezési anyagoknak természetben való ajándékozása, magyar iparosok ingyen vállalt munkakészsége és szegény napszámosok bér nélküli téglahordása tette lehetővé azt, hogy 1821. március hó 12-én végre megnyílhatott az első állandó magyar színház. És jegyezzük le büszkén, hogy *Kolozsvárnak 16 esztendővel korábban volt állandó, kőből épült színháza, mint Pestnek*. Az is bizonyos, hogy a kolozsvári színház építésének tanulságai, a Kolozsvárott hozott áldozatok és erőfeszítések szolgáltak mintául és követendő például 16 évvel később Pestnek, hogy ott is fölépülhessen a Nemzeti Színház.

(a könyv végéről)

Az új színház már pompázott és ragyogott a Hunyadi-téren. Csodájára jártak kolozsváriak és idegenek. A berendezés utolsó simításait végezték szorgos munkáskezek. A régi színház pedig szürkén, szerényen, megadással várta sorsát a csöndes Belső-Farkas-utcában. Haldoklása is méltóságteljes volt. A betöltött hivatás büszkeségével várta a véget.

Még egyszer felcsillant benne a régi élet. Felragyogott színpadán a régi dicsőség gazdagsága: 1906. június 17-én. Ezen a napon tartottuk az utolsó előadást az öreg színházban. *Bánk bánt* játszottuk. Azt a tragédiát, amellyel igazság szerint 1821-ben meg kellett volna nyitni ezt a színházat.

Engesztelő áldozat volt ez és hódolat *Katona József* szelleme előtt. Katona József ugyanazon a napon született, amelyen az erdélyi magyar színjátszás.

A június 17-iki előadás szűk családi búcsúvétel volt. Erdélynek, Kolozsvárnak búcsúja a vén harcostól. De el nem felejthető, emlékeket idéző, jövőre kötelező búcsú. A múlt és a jövő ölelkezése. A búcsúzó színház végső akaratának beszédes képe. Gertrudis *Jászai Mari* volt, Tiborc *Szentgyörgyi István*, Mihkál *Dezséri Gyula*, Simon Bán *Várady Miklós*. A Farkas-utcai színház régi dicsőségének ezek az élő tanúi ezen a búcsúestén átadták a gazdag örökséget a fiatalságot képviselő új nemzedéknek: *Aczél Ilonának*, aki Melindát játszotta, *Hídvégi Ernőnek*, a férfias és fiatal Bánknak, *Rajnay Gábornak*, a lelkes Ottó hercegnek és *Janovics Jenőnek*, aki Biberachban lépett fel. Emlékezetes előadás volt.

/.../

Kolozsvár közönsége borús lélekkel, régi emlékeket idéző gondolatokkal, nehéz szívvel búcsúzott az ősi hajléktól.

Nem volt hivatalos búcsúszó. Nem volt szónoklat. Csak Katona József nemesveretű hangja zúgott, harsogott, zengett és lángolt. Hol van ennél szebb imádság színházi oltár előtt? Ez a méltóságteljesen hömpölygő, kemény, dübörgő nyelv belefúródott a szívekbe, lobogott és tüzet gyújtott. Lenyűgöző hangulatot teremtettek a patinás szavak a patinás falak között.

Azután legördült a függöny. Mély főhajtással, néma imádsággal, könnyes szemekkel még egyszer vissza-visszanézve, szótlánul oszlott a közönség. A színészek is elszéledtek. Üres, sötét és néma volt a magára maradt színház. S akkor én a színpadnak egy kicsi, korhadt deszkalapját lefeszítettem. Csak akkorát, mint egy téglalap. Szürke volt és kopott. Tele régi díszletfűrésok lyukacsával. Mintha szú rágta volna. Azt másnap elvittem az új színházhoz. Az építésvezetőt kértem, hogy ezt az ócska kis deszkalapot ékeltesse be az új színpad sima, fénylő deszkái közé. A sűgőlyuk mellett, ott senki sem veszi észre, nem zavarja a fürkésző szemet.

Babona volt? Hit volt? Vagy jelképes hűségfogadalom? Nem tudom. Az érzésem hajtott minden határozott gondolat nélkül.

/.../

Sok víz csobogott le azóta a Szamoson. A régi deszkázatot újakkal cserélték fel. Az a kis, korhadt emlék szétmállott, vagy elégett. Ha szétmállott, porszelei szállanak szerte és termékenyítenek. Ha elégett, pernyéjét hordja a szél, gyűjt és világít. De mindenképpen él és parázslik a szívekben...

(1934-ben Irimie Tiberiu bukaresti építész megbízás alapján elbontotta az évtizedeken át elhagyottan álló Farkas-utcai színház épületét, helyén diákszállót építettek.)

\*\*\*\*\*

## **Jaj, ezek a paragrafusok...**

"Báthory János lett a kisebbségi hivatal új elnöke" címmel a Népszava 2000. december 8-i száma a következőket írja:

*"Az új elnök december 20-i hatállyal foglalja el hivatalát - jelentette be Hende Csaba, a minisztérium politikai államtitkára csütörtökön..."*

*"/..Az államtitkár közölte, hogy Báthory János jelölését az összes magyarországi kisebbség vezetője támogatta. Tegnap a vezetőkkel folytatott megbeszélésen Báthory felvázolta a kisebbségpolitikára vonatkozó álláspontját, amellyel mindenki egyetértett. A jelölt kiemelte, hogy feltétlenül fontosnak tartja a hátrányos megkülönböztetés tiltását."*

A kijelentést örömmel, tárt karokkal üdvözöljük. És reménykedünk. Szeretnénk ugyanakkor felhívni az új elnök figyelmét arra, hogy - valóban félretéve a hátrányos megkülönböztetést - havonta egyszer az EÖGYKE-Füzeteket is érdemes elolvasnia.

Szerény kis lap a mienk, mégis információk és vélemények találhatóak benne egy kisebbségről, amelyet *Doncsev Toso*, a nemrég menesztett NEKH-elnök sehogyan sem volt képes észrevenni. (Bár neki szóló nyílt levelet is olvashatott - volna - lapunk 2000. májusi számába, még elnöksége hivatali idejében! Ha olvasásra érdemesnek tartotta volna...) Hát ezért térünk ki D.T. munkásságának rövid értékelésére, *Balogh Jenő* tollából:

## **Jaj ezek a törvények...**

Tájékoztatjuk kedves olvasóinkat, hogy az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek jelenleg 1100 példányban kerül kinyomtatásra. A kiadást a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal (NEKH) egy